

Flera fel i välfärdsrapporten

Dagens Industri den 6 september 2016

I fredags kunde vi med stort intresse läsa Joachim Landströms beskrivning av hur han på uppdrag av Välfärdsutredningen kom fram till en föreslagen vinstbegränsning på 8 procent av investerat kapital (Di Debatt 2/9). Landström bekräftar att han redan från början fick uppdraget att utreda hur en vinstreglering kan utformas.

Ett rimligare uppdrag vore att undersöka om en vinstreglering över huvud taget behövs i välfärdssektorn (och om den är förenlig med svensk grundlag och den EU-lagstiftning Sverige lyder under). Utifrån Landströms rapporter och Ilmar Reepalus uttalanden har vi mycket svårt att se att en sådan utredning skulle komma fram till att en vinstreglering bör och kan införas.

Landström lyfter själv fram ett stort problem med sitt förslag. En vinstreglering stoppar värdeskapande investeringar. Om avkastningen i välfärdssektorn är begränsad till 8 procent kommer kapitalet att leta sig till andra branscher – även om värdeskapandet därmed blir lägre. Det är talande att Landström själv anser att förslaget därför behöver modifieras, men att han inte fick något mandat att utreda detta. Den typen av politiska beställningsjobb hör inte hemma i en statlig utredning.

Hur stora "övervinster" som finns i välfärdssektorn har Landström däremot räknat på. Enligt hans beräkningsmodell, som är konstruerad för noterade företag, handlar det om 20 miljarder kronor över en nioårsperiod. Det framgår att en betydande del av dessa övervinster (4 miljarder kronor) görs i små specialistvårdsföretag med en till fyra anställda.

Detta är problematiskt eftersom beräkningsmodellen inte är anpassad till små onoterade företag. Skillnaden mellan vinst och lön är till exempel inte alls lika tydlig i små företag som i stora noterade företag. I små företag kan ägaren själv välja om hon vill ta ut lägre lön än vad hon skulle få för samma arbete i ett stort företag, och låta resterande belopp stanna kvar i företaget, vilket då registreras som vinst.

Slutligen har Landström direkt fel när han skriver att välfärdssektorn behöver en vinstreglering eftersom företagen inte sätter sina egna priser. Det är sant att indirekt vinstreglering genom reglerade priser förekommer inom telefoni och eldistribution. Men då är anledningen att företagen har en så stor marknadsmakt att de annars skulle kunna ta ut alltför höga priser. Utan marknadsmakt försvinner det här regleringsmotivet.

Kommuner och landsting kan redan sänka företagets vinster genom att sänka priserna. Inom LOV-system är priserna fasta, men sätts efter kommunernas egna kostnader för att producera samma tjänst.

Problemet är då inte att det finns företag som gör vinst, utan att kommunerna har högre kostnader, det vill säga är mindre effektiva, än de privata företagen.

Magnus Henrekson, professor och vd,
Institutet för Näringslivsforskning, IFN

Henrik Jordahl, docent och programchef
Institutet för Näringslivsforskning, IFN